בסוד שיח

עיסקת חילופי השבויים – מה באמת פסק הדין הראשי לצה"ל?

העתונות הכתובה והאלקטרונית ייחסו לרב הראשי לצה"ל, הרב ישראל וייס שליט"א, אמירות חלכתיות חסרות-שחר בענין עיסקת חילופי השבויים הנרקמת עם הזדוני זבאללה. לא במדוי. פשוט היעדר הבנה בהתנסחות תורנית.

ומה בעצם פסק הדין הראשי לצה"ל?

הרב וייס שליט"א הבין וחיבר הלכתי מתומצת בן עשרה עמודים, העוסק בהיבט הדתי האפשרי של סוגיית חילופי השבויים הנוכחית, "ההכרעה הסופית בענין", תיעול על סמך הערכת מצב כוללת. לפיכך נתמקד רק בבירור העקרונות ההלכתיים היכולים להנחות הכרעה זו.

בפני הגדולים והלומדים הניח הרב הראשי לצה"ל תו-כיו של הבירור ההלכתי המכיל 17 סעיפים. (הסעיפים 16 ו-17 הם ברכות כמצופה מרב).

הנה הקטעים החשובים ממכתבו של הרב הראשי לצה"ל למערכת הבמחנה:

"בפתח הדברים, אצטט את דברי הרמב"ם (הלכות מתנות עניים) המגבירה את חשיבותה של מצוות פדיון שבויים באומרו: "אין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים... המעלים עיניו מפדיונו, עובר על "לא תעמוד על דם רעך".

להלכה, מוסלת מצוה זו על כלל הציבור ובמקרה שלנו, על מדינת ישראל, אשר מחוייבת בהקצאת משאבים הנדרשים למימושה.

נראה, כי לפנינו עיסקה, שתוצאותיה הסופיות הינם שחרור של אלתנן טננבאום, המצוי בסכנת חיים והחזרתן של שלושת גופות חטופי לבנון.

המניה הלכתית שלפנינו מתימרת לתן בגבולות הגיזרה, של המחיר הנתבע, למימוש העיסקה ולשאלת "האומנם גם בכל מחיר?"

ביסוד הדברים עומדת ההלכה ש"אין דוחים נפש מפני נפש". כלומר, אין מצילין אדם אחד, במחיר חייו של אדם אחר ואף לא בהעמדתו במצב של סכנה או ספק סכנה. שכן, במה סמוך יותר רמו של הניצל, מרמו של המציל?

אשר על כן, באם הערכת גורמי הביטחון המוסמכים הינה, שהמחבלים המשוחררים עלולים לחזור למעגל פעולות האיבה, בסבירות מסויימת ושלא לומר גבוהה, אין לאפשר שחרורם. שכן, ספק זה מוגדר כפיקוח נפש, שעלול להיגרם ממעשיהם העתידיים.

אולם, באם אפשרות חזרת המחבלים למעגל האיבה, מגדרת ע"י גורמי הביטחון הרלוונטיים, כנמוכה, הוא שחרור רם מותר, לצורך הצלת חייו של אלתנן טננבאום.

זאת ועוד, הסיכון שעלינו להתחשב בו, הינו סיכון עכשיו בלבד, אשר ע"כ, אם לדעת גורמי הביטחון, אין בשוד דור המחבלים אימם ממשי עכשיו במרחב הנראה לעין, אף שהוא קיים בתרחיש עתידי, שחרורם של המחבלים, מותר.

הלכה מתידה נקוֹטת סיכונים מחושבים, באם יש בהם כדי המתגבר, תרומה מדינית ו/או ביטחונית (כגון, הפסקת אש מוצהרת מצד החיזבאללה, שקט בגזרת הצפון וכד').

מדגיש באחר, כי ההנחיות ההלכתיות המובאות, מותאמות לשאלה הנידונה בלבד, אולם במציאות מלחמתית (כאן ועכשיו) חטיפה המתרחש לעיננו למשל) ובוודאי במלחמה כוללת, מצוה ואף חובה, למסור את הנפש ולכסן חיים, לשם בת הצלת חיים של חיילים אחרים.

בהתייחס להבאת חללים לקבר ישראל הרי שהגדירה הלכתית הינה "מתי מצוה" ויש לעשות כל אשר לאל ידינו (במגבלות האמורות לעיל), ע"מ להביאם לקבר ישראל.

חרבת הבאתם לקבורה, גוברת על חובתנו הערכית, למצוי צרי רינם ועגמם, של המחבלים.

לסיכום:

לפנינו מורכבות ערצמתית וייחודית, של שילוב קשת גורמים, שיש לשוקלם בכאנויים מעתונות ומאוחות, תוך הנחת חשבות ברגישויות אנושיות, חברתיות, ביטחוניות ומדיניות, כמו גם בתקדימי העבר.

משך חמד – השנים הראשונות

לוח השנה סידר לנו בסוכות זולו של מועד ממושך זה משך לנצל זאת לסיולים בדרכי הארץ וגם ל"סדרת חינוך" לילדים הבעדים החמודים.

אדרי שעתיים טול משתקי המחשב ועוד כמה עשרות אנרחות את לחברים באמצעות ה-S.M.S. קוֹ את הבנים/ות ואת עצמכם למרואין מיוחד במינו המצוקם במרכז הארץ.

כותנתי למרואין המציג את שנתיו הראשונות של מושב חמד, שהוקם על-ידי חברי המרקחם"ז (חמ"ד – חיילים משר ורדים חתיים), וביניהם יצחק ורס מאיר, מדור הנפילים של הציונות הדתית. הזכרתי דוקא את הזוג הזה, משום שר יצחק מאיר, בסיועה של רעייתו, הקים את המרואין הזה בעשר אצבעותיו, בשלושה ודרי צרוף צנועים, אבל הפרי סים המוצגים בהם בהחלט נותנים תמונה אמינה איך חיו אנשים בצניעות מופלגת בדוד הזה, לפני קצת יותר מחמר שים שנה. הדבה מסרים חינוכיים ניתן להפיק מביקור במר זיאון חמ"ד.

יצחק מאיר בא לישראל מבית ומשפחה מבוססים וכמוהו רעייתו ברס. הוא מגרמניה והיא מפולין. בכתוה של איזר לוניה ואמונה עמוקה בעתידה של ארץ-ישראל ומדינת-יש ראל הם נשאו בעול ההתישבות הראשונה (תחילה בעין הנצי"ב) ופשוט קשה לקלוס היום שאכן ככה היו יעברו אנ שים מדשהו. כלי תאילנרים.

המרואין מציג החל מה"סנגרי" הראשון שנעשה מאוסף של קרשי ארגזים, את שולחן העץ הראשון של בית הכנ סת, עבור לצנצנת הלבן הוסטורית הצלוחת מפת, וכלה בציוד הזקלאי לשדה ועגלי הלול – תוים התמונתו של יצחק מאיר. הוא משמר באותה אדיקות את מורשת יהדות אשכנז ואפשר לשוחח במוזיצתו שבועות, לשכיל ולא לה שתעמם. כראי שה"ממנעים" שלנו ילמדו מכלי ראשון מהי כוחה של אידאולוגיה, איך נראתה הציונות בהתגש מותה ואיך שהעולם המערבי על כל משוגותיו חיסל את המפעלים הנהדרים הללה: עבודה עברית תוך צניעות ספ רטנית בחיי היום-יום.

יש לקוות כי הזכרונות של יצחק מאיר ורעייתו יונצחו בספר. מזכרת נצה שתיכלל בשיעודים בדברי ימי ישראל. את הביקור במקום יש לתאם טלפונית עם משפחת מאיר הגרה עדיין בבית מספר 1 במושב חמ"ד.

בזמת תפילת הנשים

כ-800 איש ואשה הגיעו לתפילת יום הכיפורים שנערכה באולם ה"כולל" הגדול של אוניברסיטת "בר-אילן", בחסו תה של ישיבת הסדר רמת-גן והשומה בראשה, הרב יהושע שפירא שליט"א. את המעמד הזה כיבד בנוכחותו הרב הרא שי לרמת-גן, הגר"י אריאל שליט"א, שאף עבר לפני התיבה בתפילת נעילה.

אישית לא נכחתי במקום אבל בחוויה הרוחנית הזאת השת תתפו מבני-ביתי ומשפחתי.

לא אכתוב על המנגינות ולא על נוסח התפילה של בעלי התפילה: לא אכתוב על מחיאות הכפיים בכל עת שמחזר "המלך הקדוש" הדבקות הנראית מהשיק ביחידו של עו לם. שכן, הם ראויים לדשימה בפני עצמה.

אכתוב רק מה שאמרה לי אשתי תחי': "אני לא יכולתי מה שווכות כל אותן נשרות שהיו נוכחות בתפילה. אותן לימדו להתפלל, הן מיישמות זאת בעזרת-נשים ללא כל עכבות. לא ראיתי ולו אשה או נערה אחת שדיברו בשעת התפילה. הכל מסוד ונתון לקדושה. המעמד הזה. הן מתוברות במובן החיוני של המילה למשמעות המשפטים וקטעי התפילה ונר סר עליהן, כי הן מצויות במה שנהוג היה לומר על גדולי ישראל: "התפשטות הנשמיות", והדבר מוצא ביטוי בתנר עות הידיים ובדמעות העיניים".

בשנה זו תקשמנה את סוכתי ה"לינגל"ך" שהכשרתי

הדבר היה בשנת תשל"א. יומיים לפני חג הסוכות פרצה בעיר גדר לה בארץ ישראל שפרדיה עקב מכשול חמור בכשרות של הדיבה ער פת, אשר נמצאה בריאות שלהן לקותא ובירכא רבתא, ונחלקו הדעות בין הדבנים המ"צים שבדקו את הדבר – והללו מכשירים והללו מס ריפים.

הנשא כולו הועבר בחריפות להכרעת האדמו"ר מקלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה הלברשטם זי"ע. הענין היה נוגע להדבה משפחות מר שראל שקנו העופות לכבוד יום טוב. בהשקפה ראשונה מצא רבינו זי"ע שיש פה מקום להכשיר, ולכן, פינה עצמו מכל עיסוקיו. וישב בר ציפות על מזוכה זו – ביחד עם ראש הישיבה הגר"ש שמרלר שליט"א – קרוב לשבע עשרה שעות (כשהוא מפסיק רק לתפילה), כדי להוציא פסק הלכה מבוררה בשאלה החמורה. הוא צלל במים אדירים, פילפל במוגיות וחיפש ודבה בספרי הפוסקים, והסתמך בעיקר על תשובה אחת של זקו"ק ה"דברי חיים" זי"ע, עד שהגיע לידי מסקנה חד-משמעית שיכולים להכשיר העופות.

את כל הבירור ההלכתי הזה ואת הכדעות הספוית הקרוא לסירוגין מדי" אמר לו, סבור היה ראש הישיבה שרבינו ג"כ יעלה כעת אל ערש יצועו, ואולם למזרת התבדל לו, כי מיד בבאתו קרא רבינו לאדך מאנשיו, שיתיק וירפים את התשובה במבנת כתיבה, ואחר חיפש שליח מיוחד לשלוח את הדברים אל הדבנים שסיפלו בנושא בעיר הג דולה.

כשגמר לטפל בעניין זה עד תומו, אמר באנחת רווחה: "עריין איו לי סוכה מוכנה מראי, וכל שכן נוי סוכה... שנה זו תקשטנה את סוכתי הלינגל"ך (ופיאות) שהכשרתי, ואשר הצלתי ממון ישראל מהפסד מזומן... זה יהיה הפעם נוי סוכה שלי..."

800 ריינוש לנוי סוכה

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע מקלויזנבורג:

היה לו לזקני הקדוש, בעל "דברי חיים" מצאנז, חסיד אחד שלו היה נותן שמונה מאות ראני"ש לצורך נוי סוכה, והלה היה קונה בזה ששה ברינע"ן מאפי"ר (גליונות נייר צבעונים), והודיק את תוכנם של כמה ביצים, ומגליונות הנייר וקליפי הביצים היה עושה כעין ציפורי קיר שמילאו את רוב הקיר בסוכה, וממותר המעות היה החזיר הלו מתפר נם בכל השנה ואף השיא מכספי זה את צאצאיו, וזה היה הנוי סוכה של זקו"ק, ואמר זקו"ק "יש צדיקים המפזרים ממון הדבה עבור נוי סוכה, ואני אני עיסרתי את הסוכה שלי בצדקה". עד כאן דברי קדשו.

וב"ה אני עיסרתי את הסוכה שלי בצדקה". עד כאן דברי קדשו.

ומדברים אלו למדנו ששני הדברים צדקו יחדיו, ודביה"ק ה"דברי חיים" השכיל בחכמתו הקדושה לשלב בין שני הדברים, זה אילי ואר נהו בסוכה נאה כפשוטו, ואף נוי סוכה זה נעשה באופן של "מה הוא חנן ודחום אף אתה היה חנן ודחום".

שורש ונשמתו ממצות סוכה

מה שהזהיר הדביה"ק הדברי חיים מצאנז "שיש צדיקים המפזרים ממון הדבה עבור נוי סוכה", נראה שכוונתו בזה על מדרז הדבו הדה"ק רבי נפתלי צבי בעל זדע קדוש מראפשיץ זי"ע, וכפי שהובא בספר "נזר הקודש" בשמו של הדה"ק רבי יצחק בעל ברכת יצחק ממעלץ זי"ע, שכותב על זקינו הדה"ק מראפשיץ: "היה מתקן ומצייר את הסר כה בכל יום וע"י כך היה לו סוכה נאה עד למאד, והצדיקים אמרו עליו ששורש נשמתו הוא ממצות סוכה, וכן היו נוהגין בניו ובני בניו אחריו לעשות סוכה נאה ומהודרת, ולהוציא הוצאות הבבה כדי לצייר את הסוכה בכל מיני קישוטין".

ובספר "צל הקדוש" מביא מה שסיפר החסיד הדב פנחס באקאן, שהדה"ק מרופשיץ זי"ע ביומו האחרון קדם פטירתו, שאל: "צו מ'האט נאך סוכה, ובכל יום היה עושה איזה עבודה בסוכה שלו. ביום אחד היה נתרע יתר בסוכה, יום אחד למד במסכת סוכה, וכה היה משפטו כל ימי חייו, ועל כל פנים כל יום מימות החמה היה מזכיר השם סוכה, וסיבב דבריו עד שבא לדבר מהסוכה".

ובספר "דדכי חיים ושלום" כתוב: "מקובל בשם תלמידי הגה"ק מראפשיץ זי"ע שהיה הדבם לעשות ציורים ופרזים וכיוץ בפרים וכיר צא לנוי סוכה". ובהמשך: "והדב מעשיהם היו עושים עד בעשרת ימי תשובה, וזלת תיקון הסוכה בעצם". הוא מסיים שם בטעם הדבר: "והיה כוונתם כדי להמשיך מהסוכה ישועות".

(מתוך "באגנ")

מתוך אתרים ומקורות

עורכת המוסף: נעמי גולן